

Σταύρος Σφακιανάκης
Πρόεδρος ΟΕΕ Ανατολικής Κρήτης

Παραγωγική, Εξωστρεφής και Βιώσιμη Ανάπτυξη

Η Ανατολική Κρήτη βρίσκεται σε μια περίοδο έντονων μετασχηματισμών, όπου **οι ευκαιρίες συνυπάρχουν με κρίσιμες προκλήσεις για την οικονομία, την επιχειρηματικότητα και την κοινωνική συνοχή.**

Σε αυτό το περιβάλλον, ο **Πρόεδρος του Οικονομικού Επιμελητηρίου Ανατολικής Κρήτης Σταύρος Σφακιανάκης** καταθέτει μια ολοκληρωμένη και τεκμηριωμένη αποτύπωση της σημερινής πραγματικότητας: από την εξάρτηση της τοπικής οικονομίας από τον τουρισμό και το αυξημένο λειτουργικό κόστος των επιχειρήσεων, έως την ανάγκη πρόσβασης σε χρηματοδότηση, την έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού, το στεγαστικό πρόβλημα και τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής.

Με έμφαση στη μετάβαση σε ένα πιο παραγωγικό, εξωστρεφές και βιώσιμο μοντέλο ανάπτυξης, ο Πρόεδρος αναδεικνύει τον **θεσμικό ρόλο του**

ΟΕΕ ως γέφυρα μεταξύ Πολιτείας, επιχειρήσεων, πανεπιστημίων και κοινωνίας, επιμένοντας ότι οι παρεμβάσεις πρέπει να συνοδεύονται από ρεαλιστικές και εφαρμόσιμες προτάσεις.

Η **συνέντευξη του κ. Σταύρου Σφακιανάκη παρουσιάζει τις θέσεις** του για την ανταγωνιστικότητα των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, την εξέλιξη της αγοράς εργασίας, τις δεξιότητες της επόμενης πενταετίας, τις στρατηγικές επενδύσεις που μπορούν να αλλάξουν την οικονομική φυσιογνωμία της Ανατολικής Κρήτης, καθώς και τη σημασία της συνεργασίας μεταξύ επιχειρήσεων, ακαδημαϊκών ιδρυμάτων και δημόσιων φορέων.

Παράλληλα, αποτυπώνει τις **προτεραιότητες του ΟΕΕ για το 2026** και το μήνυμα του Προέδρου προς τους επιχειρηματίες και τους επαγγελματίες της περιοχής για τις προοπτικές της επόμενης ημέρας.

Ποια θεωρείτε ότι είναι σήμερα τα πιο κρίσιμα ζητήματα της οικονομίας στην Ανατολική Κρήτη και ποιος πρέπει να είναι ο θεσμικός ρόλος του ΟΕΕ στην αντιμετώπισή τους;

Η Ανατολική Κρήτη βρίσκεται σε μια περίοδο σημαντικών αλλαγών και ταυτόχρονα μεγάλων ευκαιριών. Η περιοχή διαθέτει ισχυρά συγκριτικά πλεονεκτήματα: τον τουρισμό, τον πρωτογενή τομέα, την αγροδιατροφή, το ανθρώπινο δυναμικό, τα πανεπιστημιακά και ερευνητικά ιδρύματα, αλλά και μια επιχειρηματική κοινότητα με σημαντική προσαρμοστικότητα.

Η οικονομία της Ανατολικής Κρήτης παραμένει σε μεγάλο βαθμό εξαρτημένη από τον τουρισμό, γεγονός που τη διαφοροποιεί σημαντικά από τον μέσο εθνικό οικονομικό κύκλο. Ταυτόχρονα, όμως, αντιμετωπίζουμε κρίσιμες προκλήσεις. Το αυξημένο λειτουργικό κόστος των επιχειρήσεων, η ανάγκη πρόσβασης σε χρηματοδότηση, η έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού, το στεγαστικό πρόβλημα, η διαχείριση των υδάτινων πόρων, οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής και η ανάγκη ολοκλήρωσης σημαντικών υποδομών αποτελούν ζητήματα που επηρεάζουν άμεσα την αναπτυξιακή δυναμική του τόπου. Ιδιαίτερα σημαντική είναι και η ανάγκη να περάσουμε από ένα μοντέλο που στηρίζεται κυρίως στην κατανάλωση και στην εποχικότητα, σε ένα μοντέλο μεγαλύτερης παραγωγικότητας, εξωστρέφειας και προστιθέμενης αξίας.

Σε αυτό το περιβάλλον, ο ρόλος του Οικονομικού Επιμελητηρίου πρέπει να είναι ουσιαστικός και παρεμβατικός. Το ΟΕΕ αποτελεί θεσμικό σύμβουλο της Πολιτείας σε θέματα οικονομίας και ανάπτυξης. Οφείλουμε επομένως να καταθέτουμε τεκμηριωμένες προτάσεις, να αναδεικνύουμε τα προβλήματα της πραγματικής οικονομίας και να λειτουργούμε ως γέφυρα μεταξύ Πολιτείας, επιχειρήσεων, οικονομολόγων, πανεπιστημίων και κοινωνίας. Στόχος μας είναι οι παρεμβάσεις μας να μη μένουν στη διαπίστωση των προβλημάτων, αλλά να συνοδεύονται από συγκεκριμένες, ρεαλιστικές και εφαρμόσιμες προτάσεις.

Ποιες παρεμβάσεις θεωρείτε απαραίτητες για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων της περιοχής; Πού διαπιστώνετε ότι χρειάζεται μεγαλύτερη θεσμική υποστήριξη;

Οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις αποτελούν τη ραχοκοκαλιά της οικονομίας της Κρήτης. Για αυτό και η ανταγωνιστικότητά τους δεν είναι ένα ζήτημα που αφορά μόνο τις ίδιες, αλλά συνολικά την απασχόληση, τα εισοδήματα και την κοινωνική συνοχή. Πρώτη προτεραιότητα πρέπει να είναι η βελτίωση της

πρόσβασης στη χρηματοδότηση. Πολλές υγιείς μικρές επιχειρήσεις δυσκολεύονται να χρηματοδοτήσουν επενδύσεις σε εξοπλισμό, ψηφιακές εφαρμογές, ενεργειακή αναβάθμιση ή εξωστρέφεια. Δεύτερη σημαντική παράμετρος είναι η μείωση του διοικητικού βάρους. Η ψηφιοποίηση της φορολογικής και επιχειρηματικής λειτουργίας είναι αναγκαία και θετική, αρκεί να συνοδεύεται από σταθερούς κανόνες, επαρκή χρόνο προσαρμογής και λειτουργικά πληροφοριακά συστήματα. Ο ψηφιακός μετασχηματισμός πρέπει να απλοποιεί τη λειτουργία της επιχείρησης και όχι να δημιουργεί πρόσθετη γραφειοκρατία.

Παράλληλα, απαιτούνται φορολογική σταθερότητα, κίνητρα για επενδύσεις και συνεργασίες, υποστήριξη της καινοτομίας και ουσιαστική σύνδεση των χρηματοδοτικών εργαλείων με τις πραγματικές ανάγκες των μικρότερων επιχειρήσεων. Σημαντική θεσμική υποστήριξη χρειάζεται επίσης η μετάβαση στην πράσινη και ψηφιακή οικονομία. Δεν μπορούμε να ζητάμε από μια μικρή επιχείρηση να ακολουθήσει με την ίδια ταχύτητα τις τεχνολογικές εξελίξεις με έναν μεγάλο επιχειρηματικό όμιλο, χωρίς κατάλληλα χρηματοδοτικά και συμβουλευτικά εργαλεία. Το ζητούμενο δεν είναι απλώς να επιβιώσουν οι επιχειρήσεις μας. Είναι να μπορούν να μεγαλώσουν, να καινοτομήσουν και να γίνουν περισσότερο παραγωγικές και εξωστρεφείς.

Πώς εξελίσσεται η αγορά εργασίας στην Ανατολική Κρήτη; Ποιες δεξιότητες και ειδικότητες θα καθορίσουν την ανάπτυξη της επόμενης πενταετίας;

Σήμερα παρατηρούμε ένα παράδοξο: από τη μια πλευρά υπάρχει ζήτηση για εργαζομένους και από την άλλη σημαντικός αριθμός επιχειρήσεων δηλώνει ότι δυσκολεύεται να βρει προσωπικό με τις κατάλληλες δεξιότητες.

Το ζήτημα επομένως δεν είναι μόνο ποσοτικό. Είναι κυρίως ζήτημα αντιστοίχισης των δεξιοτήτων που διαθέτει το ανθρώπινο δυναμικό με εκείνες που απαιτεί η σύγχρονη οικονομία.

Την επόμενη πενταετία θεωρώ ότι θα αποκτήσουν ακόμη μεγαλύτερη σημασία οι ψηφιακές δεξιότητες, η ανάλυση δεδομένων, η τεχνητή νοημοσύνη, η κυβερνοασφάλεια, η οικονομική και λογιστική πληροφόρηση, τα επαγγέλματα που σχετίζονται με την ενέργεια και τη βιώσιμη ανάπτυξη, αλλά και οι εξειδικεύσεις στον τουρισμό και στην αγροδιατροφή. Παράλληλα, δεν πρέπει να υποτιμούμε τις οριζόντιες δεξιότητες: επικοινωνία, συνεργασία, διαχείριση ομάδων, προσαρμοστικότητα και διά βίου μάθηση. Κρίσιμο ζήτημα είναι επίσης η διατήρηση των νέων επιστημόνων στην Κρήτη. Για να συμβεί αυτό δεν αρκεί να δημιουργούμε απλές θέσεις εργασίας.

Πρέπει να δημιουργούμε ποιοτικές θέσεις εργασίας, με προοπτικές εξέλιξης και ικανοποιητικές αποδοχές. Εδώ η συνεργασία επιχειρήσεων, εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και επαγγελματικών φορέων είναι καθοριστική. Πρέπει να γνωρίζουμε ποιες ειδικότητες χρειάζεται η αγορά τα επόμενα χρόνια και να προσαρμόζουμε εγκαίρως την εκπαίδευση και την κατάρτιση.

Ποιες επενδύσεις θεωρείτε στρατηγικής σημασίας για την περιοχή και πώς μπορεί να αυξηθεί η τοπική προστιθέμενη αξία από αυτές;

Η Ανατολική Κρήτη βρίσκεται μπροστά σε μια ιστορική επενδυτική περίοδο. Έργα υποδομών όπως ο Βόρειος Οδικός Άξονας Κρήτης και το νέο διεθνές αεροδρόμιο στο Καστέλλι μπορούν να επηρεάσουν βαθιά την οικονομική και παραγωγική φυσιογνωμία της περιοχής. Το μεγάλο ζητούμενο, όμως, είναι να μην αντιμετωπίσουμε αυτές τις επενδύσεις απλώς ως κατασκευαστικά έργα. Πρέπει να δημιουργήσουμε γύρω τους ένα ολόκληρο αναπτυξιακό οικοσύστημα. Το νέο αεροδρόμιο, για παράδειγμα, μπορεί να ενισχύσει ακόμη περισσότερο τον τουρισμό, αλλά παράλληλα μπορεί να λειτουργήσει ως μοχλός για τις μεταφορές, τα logistics, τις εξαγωγές κρητικών προϊόντων και τη δημιουργία νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.

Στρατηγικής σημασίας είναι επίσης οι επενδύσεις στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, στις ενεργειακές υποδομές, στην αποθήκευση ενέργειας, στην έρευνα και στην τεχνολογία. Ιδιαίτερη προσοχή χρειάζεται στον πρωτογενή τομέα και στην αγροδιατροφή. Η Κρήτη παράγει προϊόντα εξαιρετικής ποιότητας. Το επόμενο βήμα είναι να διατηρούμε μεγαλύτερο μέρος της αξίας τους στον τόπο μας μέσα από τυποποίηση, πιστοποίηση, branding, εξαγωγές και σύνδεση με τον τουρισμό. Τέλος, στρατηγική επένδυση είναι οι υποδομές διαχείρισης νερού. Η λειψυδρία και η κλιματική αλλαγή δεν αποτελούν πλέον θεωρητικές απειλές αλλά παράγοντες που επηρεάζουν την αγροτική παραγωγή, τον τουρισμό και την τοπική καθημερινότητα. Για να μεγιστοποιηθεί το τοπικό όφελος, είναι απαραίτητο οι επενδύσεις αυτές να συνοδεύονται από όρους απασχόλησης τοπικού εργατικού δυναμικού, συνεργασίες με ντόπιους προμηθευτές και μεταφορά τεχνογνωσίας προς τις τοπικές επιχειρήσεις, ώστε τα οφέλη να μην περιορίζονται στην αρχική επενδυτική φάση αλλά να διαχέονται διαρκώς στην τοπική οικονομία. Άρα, το πραγματικό στοίχημα είναι η τοπική προστιθέμενη αξία: περισσότερες τοπικές επιχειρήσεις στις αλυσίδες αξίας, περισσότερες ποιοτικές θέσεις εργασίας και μεγαλύτερη διάχυση του οικονομικού οφέλους στην κοινωνία.

Πώς μπορεί να ενισχυθεί η συνεργασία μεταξύ επιχειρήσεων, ακαδημαϊκών – ερευνητικών ιδρυμάτων και δημόσιων φορέων ώστε να διαμορφωθεί ένα πιο σύγχρονο και βιώσιμο οικονομικό μοντέλο στην Ανατολική Κρήτη;

Η Κρήτη έχει ένα πλεονέκτημα που πολλές άλλες περιφέρειες θα ήθελαν να διαθέτουν: ισχυρά πανεπιστημιακά και ερευνητικά ιδρύματα, σημαντικές επιχειρήσεις και ένα ιδιαίτερα δραστήριο ανθρώπινο επιστημονικό δυναμικό. Χρειάζεται, όμως, να ενισχύσουμε ακόμη περισσότερο τη σύνδεση μεταξύ γνώσης και παραγωγής. Το πανεπιστήμιο και το ερευνητικό ίδρυμα δεν πρέπει να λειτουργούν απομονωμένα από την οικονομία, όπως και η επιχείρηση δεν πρέπει να βλέπει την έρευνα ως κάτι μακρινό από την καθημερινότητά της. Το ΟΕΕ Ανατολικής Κρήτης επιδιώκει ακριβώς αυτή τη διασύνδεση, μέσα από συνεργασίες και κοινές πρωτοβουλίες με ακαδημαϊκά και ερευνητικά ιδρύματα. Πρέπει να δημιουργήσουμε περισσότερες κοινές δράσεις, προγράμματα πρακτικής άσκησης, mentoring, εφαρμοσμένη έρευνα για πραγματικά προβλήματα επιχειρήσεων και δομές μεταφοράς τεχνογνωσίας. Παράλληλα, οι δημόσιοι φορείς οφείλουν να χρησιμοποιούν περισσότερο τα δεδομένα και την επιστημονική γνώση στον σχεδιασμό των πολιτικών τους. Η ανάπτυξη του μέλλοντος πρέπει να είναι ανάπτυξη που μετρίεται: ως προς τις θέσεις εργασίας που δημιουργεί, την παραγωγικότητα, τις εξαγωγές, το περιβαλλοντικό αποτύπωμα και την κοινωνική της αποτελεσματικότητα.

Ποιες ήταν οι βασικές προτεραιότητες του ΟΕΕ για το 2026 και πώς αξιολογείτε την πορεία υλοποίησής τους μέχρι σήμερα;

Από την αρχή θέσαμε ως βασική μας επιδίωξη ένα Οικονομικό Επιμελητήριο περισσότερο ανοιχτό, περισσότερο παρεμβατικό και πιο κοντά τόσο στους οικονομολόγους όσο και στην κοινωνία και την πραγματική οικονομία. Μία σημαντική προτεραιότητα ήταν η διαρκής επιμόρφωση των συναδέλφων οικονομολόγων και λογιστών – φοροτεχνικών, σε μια περίοδο κατά την οποία οι αλλαγές στη φορολογία, στην εργατική νομοθεσία και στον ψηφιακό μετασχηματισμό είναι συνεχείς. Δεύτερη προτεραιότητα ήταν η ενίσχυση της συνεργασίας με τα πανεπιστημιακά ιδρύματα, τους παραγωγικούς φορείς, τα Επιμελητήρια, την Τοπική Αυτοδιοίκηση και τους επιστημονικούς συλλόγους. Τρίτη προτεραιότητα ήταν η ενεργότερη συμμετοχή μας στον δημόσιο διάλογο για τα μεγάλα αναπτυξιακά ζητήματα της Ανατολικής Κρήτης.

Θεωρώ ότι έχουν γίνει σημαντικά βήματα. Έχουμε ενισχύσει την παρουσία και την εξωστρέφεια του Περιφερειακού Τμήματος, έχουμε αναπτύξει νέες συνεργασίες και έχουμε προσπαθήσει να φέρουμε το ΟΕΕ πιο κοντά στους νέους οικονομολόγους και στους φοιτητές. Ιδιαίτερη σημασία δίνουμε στη δημιουργία γέφυρας μεταξύ νέων επιστημόνων και αγοράς εργασίας, μέσα από δράσεις mentoring, ενημέρωσης και επαγγελματικού προσανατολισμού. Φυσικά, η δουλειά δεν ολοκληρώνεται μέσα σε έναν χρόνο. Θέλουμε ένα ΟΕΕ που δεν εμφανίζεται μόνο όταν προκύπτει ένα πρόβλημα, αλλά συμμετέχει σταθερά στον σχεδιασμό της επόμενης ημέρας.

Ποιο μήνυμα θα θέλατε να στείλετε στους επιχειρηματίες και τους επαγγελματίες της Ανατολικής Κρήτης για τις προοπτικές της περιφερειακής οικονομίας τα επόμενα χρόνια;

Το μήνυμα που θα ήθελα να στείλω είναι ένα μήνυμα αισιοδοξίας, αλλά και ευθύνης. Η Ανατολική Κρήτη έχει όλες τις προϋποθέσεις για να είναι μία από τις πιο δυναμικές περιφερειακές οικονομίες της χώρας. Έχει ισχυρό τουριστικό προϊόν, ποιοτική αγροτική παραγωγή, σημαντική επιστημονική και ερευνητική δραστηριότητα, ανθρώπινο δυναμικό υψηλού επιπέδου και μεγάλες επενδύσεις που

μπορούν να αλλάξουν την εικόνα της τα επόμενα χρόνια. Τίποτα όμως δεν είναι αυτόματο. Χρειάζεται σχέδιο, συνεργασία, επενδύσεις στη γνώση και στην τεχνολογία και, κυρίως, εμπιστοσύνη στις δυνατότητες του τόπου μας. Οι επιχειρήσεις της Κρήτης έχουν αποδείξει ότι μπορούν να προσαρμόζονται και να εξελίσσονται. Το επόμενο βήμα είναι να γίνουν ακόμη περισσότερο εξωστρεφείς, ψηφιακές, συνεργατικές και ανταγωνιστικές. Οφείλουμε παράλληλα να διασφαλίσουμε ότι η ανάπτυξη θα αφορά ολόκληρη την κοινωνία. Ανάπτυξη που δεν δημιουργεί καλές θέσεις εργασίας, δεν κρατά τους νέους στον τόπο τους και δεν βελτιώνει το εισόδημα και την ποιότητα ζωής των πολιτών δεν μπορεί να θεωρείται ολοκληρωμένη ανάπτυξη. Η πρόκληση για την Ανατολική Κρήτη δεν είναι απλώς να πετύχει περισσότερη ανάπτυξη, αλλά να πετύχει καλύτερη ανάπτυξη: περισσότερο παραγωγική, εξωστρεφής και βιώσιμη, με περισσότερη προστιθέμενη αξία να παραμένει στον τόπο, περισσότερες ποιοτικές θέσεις εργασίας και ισχυρότερη σύνδεση της επιχειρηματικότητας με τη γνώση και την καινοτομία. Σε αυτή την προσπάθεια, το ΟΕΕ πρέπει να έχει ενεργό ρόλο ως θεσμικός σύμβουλος, φορέας τεκμηρίωσης και γέφυρα μεταξύ οικονομίας, επιστημονικής κοινότητας και Πολιτείας.

